

Már a csizma is szorít

Szigetvári Tamás

Jóllehet az olasz politikai vezetés még néhány héttel ezelőtt is cáfolta, az elmúlt héten Olaszország is rákényszerült arra, hogy viszonylag komoly megszorításokkal menjen elébe a Görögország államcsődközeli helyzetéhez hasonló, és a többi – elsősorban mediterrán – tagállamot is beárnyékoló euróövezeti válság továbbterjedésének.

A bejelentett megszorító intézkedések keretében az elkövetkező két évben közel 25 milliárd euró, azaz az olasz GDP 1,6 százalékát kitevő összeggel csökkentik az olasz költségvetés hiányát. A megszorítások a kiadási oldalra koncentrálnak, a közsférában befagyasztják a béreket, míg a magasabb évi száz-ezer eurót meghaladó bérű köztisztviselők esetében a jövedelmeket tíz százalékkal csökkentik. Nem kerüli el a jövedelemcsökkenés a parlamenti képviselőket sem. Emellett elbocsátásokkal, állami fenntartású intézmények bezárásával, a nyugdíjkorhatár emelésével, illetve a bevételi oldalon az adómorál erősítésével és az adók hatékonyabb behajtásával próbálják csökkenteni a költségvetés jelenleg 5,3 százalékra rúgó hiányát 2012-re a maastrichti előírásoknak megfelelő 3 százalék alatti szintre.

Pedig az 5,3 százalékos költségvetési hiány manapság nem is számít magasnak az eurózónában, összevetve a göröggel vagy a szintén tíz százalék fölötti ír, angol és spanyol értékkel, de a portugál vagy a francia mutatónál is jóval kedvezőbb. Mindez persze nem véletlen. Olaszország a kilencvenes évek eleje óta küzd az óriási államadósság súlyával, így a költségvetés túlköltekezésére még a világgazdasági recesszió leküzdése kapcsán sem lehetett szó.

Az 1995-ben 124 százalékot is elérő államadósság folyamatos csökkentése az ország euróövezeti csatlakozásának is feltétele volt, amit néhány éven keresztül teljesíteni is tudtak, de az elmúlt években megállt a folyamat, és az államadósság szintje továbbra is száz százalék fölött van. Az olasz kormányok fő célkitűzése, ennek megfelelően, az állam pénzügyi egyensúlyának rendbetétele volt. Számos, a liberalizációval összefüggő intézkedés, például a kilencvenes években végrehajtott privatizációk esetében is az elsődleges célt nem a gazdaság versenyképességének javítása, sokkal inkább az állami bevételek maximalizálása jelentette. Pedig Olaszország már közel két évtizede küzd a romló versenyképesség okozta lassú gazdasági növekedéssel. A GDP

növekedési üteme tartósan az eurózóna többi tagállamának gazdasági bővülése alatt maradt. Sőt, az elmúlt időszakban egyértelműen Olaszországé volt a legalacsonyabb.

A világgazdasági válság kitörésekor, 2008-ban Olaszországot bizonyos tekintetben lassan érték el az első sokkok. Ráadásul, mivel az olaszok az elmúlt években hozzászórtak a gazdasági stagnáláshoz, a lakossági félelem, tiltakozás is relatíve kisebbnek mutatkozott. Berlusconi olasz miniszterelnök a pesszimista közgazdászokat bírálta, és azt igyekezett bizonyítani, hogy Olaszországot alig fogja érinteni a válság. Ez a minimalista megközelítés sokáig sikeres is lehetett, s Berlusconi népszerűsége még nőtt is. Az olasz üzleti bizalmi index viszont már 2008 szeptemberében meredek zuhanásba kezdett. Tehát az üzleti szféra a hivatalos optimizmussal ellentétben gyorsan reagált a világgazdasági változásokra.

Sok tekintetben Olaszország kitétsége valóban kisebb volt; a hitelkártyák és a jelzáloghitelek aránya például jóval kisebb, mint az angolszász országokban, de még a német vagy holland értéknél is. Az olasz háztartásoknak hagyományosan alacsony a hitelfelvételük, és az olasz bankok is konzervatív hitelpolitikát folytatnak. A háztartási hitelek állománya a jövedelmek alig felére rúg. Ugyanez az adat az eurózónában száz százalék körüli, az Egyesült Államokban és Nagy-Britanniában pedig 150 százalék fölött mozog. Az üzleti hitelek aránya ugyan nőtt az elmúlt években, de a GDP 75 százalékát kitevő bruttó adósság így is közel tíz százalékponttal alacsonyabb, mint az eurózóna átlaga. Az ingatlanárak növekedése

az elmúlt években elmaradt az ír vagy a spanyol robbanásszerű növekedéstől.

Jól látható ugyanakkor, hogy az országkockázatot is jelző hosszú távú államkötvények kamatprémiuma az elmúlt időszakban megnőtt, és a német kötvényekhez viszonyított kamatkülönbsége csaknem elérte az euró bevezetése előtti szintet. Berlusconi persze a hitelminősítőket is bírálta, hogy csak a magas államadósság miatti kockázatot látják, és továbbra is a legbiztonságosabb befektetésnek nevezte az olasz államkötvényeket.

A 2010 áprilisában és májusában tartott államkötvény-aukciók egyelőre azt bizonyították, hogy a magasabb hozamért cserébe a befektetők még hajlandóak olasz államkötvényt vásárolni, s nem félnek a göröghöz hasonló államcsődtől. A bizalom fenntartásához azonban a költségvetési hiány kordában tartására és, legalábbis középtávon, a horribilis államadósság csökkentésére lesz szükség. Mindezt azonban nem oldja meg az olasz gazdaság egyre súlyosbodó versenyképességi problémáit, melynek orvoslására a kormány jelentős adócsökkentést tervezett korábban. Az élet azonban felülírta a terveket, adócsökkentés helyett megszorítások várnak az olaszokra az elkövetkező években.

* * * * *

Eddig megjelent számaink megtekinthetők és letölthetők a www.vki.hu honlapról